

Alvin Plantinga: mottagare av Templetonpriset 2017

Alvin Plantinga (84 år) är vår tids mest inflytelserika religionsfilosof. För sitt filosofiska arbete belönades han nyligen med det prestigefyllda Templetonpriset – motsvarigheten till Nobelpriset inom ”humanistiska och filantropiska verksamheter” och livets ”andliga” dimension.¹ Vid första utdelandet 1973, fick nunnan moder Theresa priset och det har senare tilldelats personligheter som pastor Billy Graham, Dalai Lama och rabbi Jonathan Sacks.

Motiveringen för årets pristagare bygger på hans banbrytande arbete som religionsfilosof från det sena 1950-talet som utmanade den sekulära och ateistiska konsensus-kulturen inom akademien och i synnerhet inom filosofin.² Han såg nämligen vägar som för det stora flertalet tycktes stängda som kristen filosof inom akademien. Religionsfilosofin under första hälften av 1900-talet hade genomlevt den logiska positivismens uppgång och fall. Kvar fanns snävt formulerade språkfilosofiska frågor och kunskapsteoretiska frågor om Guds existens och lidandets problem från ett antireligiöst eller ateistiskt perspektiv.³

Enter, Plantinga! I sitt välkända installationstal som professor vid Notre Dame-universitetet, “Advice to Christian Philosophers” (1984)⁴, argumenterar Plantinga för att kristna filosofer bör driva en egen filosofisk-teologisk agenda som uttrycker deras förfilosofiska föreställningar och intuitioner. Denna attityd har inspirerat och format en generation av kristna filosofer och ändrat den akademiska miljö som de befinner sig i. Låt mig nämna några av hans viktigaste publikationer som har uttryckt denna attityd

både före och efter installationsföreläsningen.

I sin första större publikation, *God and other Minds* (1967) utvärderar Plantinga de klassiska gudsbevisen med en för sin tid enastående frihet från sin samtids försnävade diskussion. Slutsatsen är att det är rationellt att tro på Gud, precis som det är rationellt att tro att andra människor har medvetande. Han diskuterar även här lidandets problem. Båda dessa frågor vidareutvecklar han i *God, Freedom and Evil* (1974). Hans s.k. friviljeförsvar har visat att det logiska problemet inte är så vattentätt som många filosofer antagit sedan David Humes tid. Denna korta bok öppnade upp nya möjligheter i diskussionen om lidandets problem. Ungefär samtidigt utkommer han med sin tredje bok, *The Nature of Necessity* (1974), i vilken han plockar upp och vidareutvecklar diskussioner inom modallogiken och metafysiken som sedan 1960-talet hade börjat repa sig efter den logiska positivismens avisande av dessa som legitima filosofiska områden. Efter att först argumentera för en metafysisk realism byggd på den s.k. möjliga världar-semantiken återkommer Plantinga i slutet till religionsfilosofin och denna gång till Anselm av Canteburys ontologiska gudsbevis vilken fick en ny klädnad med Plantingas realism.

Bland Plantingas senare publikation vill jag uppmärksamma trilogin *Warranted Christian Belief* (1993-2000). Den bygger vidare på hans tidigare arbeten inom kunskapsteori och utvecklas till ett mer fullödigt försvar av kristna kunskapsanspråk. Av speciellt intresse är hans diskus-

sion om Bibelns gudomliga inspiration och den heliga Andes inre vittnesbörd i den kristne. I sin senaste större publikation, *Where the Conflict Really Lies* (2011) analyserar Plantinga ytterligare kunskapsteoretiska frågor, denna gång om den påstådda konflikten mellan religion och naturvetenskap. En udd är här riktad bl.a. emot de s.k. ”nyateisterna” som ofta använt naturvetenskapens landvinningar som ”bevis” mot religionens legitimitet i allmänhet och den kristna tron i synnerhet.

För mig som började studera teologi och filosofi mot slutet av 1900-talet var Plantinga oerhört viktig (även om jag

numera har rört mig bort från några av hans ståndpunkter rent filosofisk-teologiskt.) Det är knappast möjligt att överskatta den påverkan som Plantingas filosofiska arbete och hans exempel har haft på filosofer och teologer – sekulära såväl som religiösa. Idag är det inte längre ovanligt att diskutera sanningsspörsmål som berör explicit religiösa frågeställningar på sekulära universitet. Detta är till stor del en konsekvens av Plantingas arbete. Det är rätt och riktigt att just han har fått denna höga utmärkelse.⁵

Stefan Lindholm

stefan.co.lindholm@gmail.com

Noter

1. <http://www.templetonprize.org/currentwinner.html>. Prissumman är satt högt, högre än Nobelpriset vilket varierar men torde ligga en bit över 10 miljoner svenska kronor.
2. För en mer ingående redogörelse om Plantinga och andra kristna religionsfilosofers arbete de senaste decennierna se min ”Från religionsfilosofi till filosofisk teologi. En recensionsartikel om *Analytic Theology*”, *Theofilos*, vol. 5, nr. 1 2013, 74-88.
3. Min berättelse här är inte heltäckande och stämmer bäst in på protestantiskt sinnade filosofer och teologer och den situation de fann sig i i mitten på förra århundradet. Den romersk katolska och delvis även den anglikanska kyrkan har fostrat och kultiverat religionsfilosofin dels i dialog med sina egna traditioner och dels i dialog med samtidens filosofiska och teologiska utmaningar. Vi kan här nämna intressanta bidragen från sådana filosofer som anglikanen Austin Farrar och makarna och katolikerna Elizabeth Anscombe och Peter Geach.
4. Artikeln är tillgänglig online: http://www.faithandphilosophy.com/article_advice.php.
5. Se också
 - (a) <http://www.christianitytoday.com/news/2017/april/templeton-prize-alvin-plantinga-philosophy-gods-not-dead.html>,
 - (b) <http://www.the-tls.co.uk/articles/public/alvin-plantinga-templeton-prize/> och
 - (c) <https://www.crossway.org/articles/an-introduction-to-the-thought-of-alvin-plantinga/>.